

Po 1951 roku, na mocy ustaleń w Ustrzyckim Kopalnictwie Naftowym, kopalnia została włączona w struktury administracyjne Kopalni Wańkowa.

Leszczawate

Pierwsze wzmianki o pozyskiwaniu ropy naftowej w Leszczawatem datowane są na 1848 rok. W 1896 roku na teren wsi wkroczyła spółka Petroleum Maatschappij Holland. Za sprawą staraj Wincentego Kraińskiego rozpoczęło się tam wydobywanie. Powstają odwierty "Wincenty I-VI". Z końcem I wojny światowej kopalnię przejęła spółka składowa koncernu "Małopolska".

Po 1951 roku, na mocy ustaleń w Ustrzyckim Kopalnictwie Naftowym, kopalnia przeszła we władanie administracyjne Kopalni Wańkowa.

Ropienka

Powstanie pierwszej kopalni datowane jest na 1863 rok. Miała ona charakter kopanki o maksymalnej głębokości 78 metrów. W 1857 roku Ropienka Dolna przeszła na własność Józefa Benedykta Białobrzęskiego. W 1869 roku prawa własnościowe nabył Jan Wierzbicki i jego żona Fryderyka, którzy powierzyli wydobywanie ropy w ich majątku Maksymilianowi Zatorskiemu (obszar Żabienia i Kozinca). W 1870 roku prowadzono odwierty metodą Alberta Faucka z wykorzystaniem nożyc wolnospadowych Fabiana.

Po śmierci M. Zatorskiego (1879 r.) prawa do kopalni i technologii przejęli władze Wierzbickicy, którzy w 1883 roku wydzierżawili z kolei na 25 lat Wańkową Mikołajowi Giuselowi. Ten z kolei na początku września 1883 roku, przekazał swoje prawo do dzierżawy Thomasowi Lloydowi Estlake'owi, który wprowadził kanadyjskie metody wiertnicze. W 1885 roku z dwóch szybów kopalni pozyskiwano 60 000 kilogramów ropy rocznie. Przez pozostałą część XIX wieku i do zakończenia I wojny światowej kopalnią zarządzała spółka „Fanto”.

Lata 1930-1938 to czas najbardziej intensywnej pracy kopalni. W 1935 roku znajdowało się w niej 81 szybów (70 aktywnych), zatrudniano 50 osób. Do 1938 roku wydobyto 140 000 ton ropy naftowej.

13 września 1939 roku do Ropienki wkroczyli Niemcy. W 1941 roku Ropienka przeszła pod okupację niemiecką. Kopalnię przejął zarząd Karpathen Öl AG. Utworzono przedsiębiorstwo „Betriebsableitung K 4”, zarządzające lokalnymi kopalniami. Dyrektorami zostali polscy pracownicy, a kontrolą pracy zajęli się Wehrmacht i Werkschutz.

II wojna światowa nie oszczędziła Ropienki. 3 sierpnia 1944 roku do miejscowości wkroczyli ponownie Rosjanie. Do 18 września 1944 stała się ona punktem ostrzału artyleryjskiego. Powołano Milicję Kopalnianą, czuwającą nad bezpieczeństwem kopalni, która pracowała z przerwami. Pomimo tych wydarzeń poszerzono jej majątek o dwie nowe destylarnie. Choć ropa wykorzystywana była głównie na potrzeby wojska, to stała się powszechnym zamiennikiem pieniądza - wymieniano ją na żywność.

Koniec II wojny światowej przyniósł jedynie iluzoryczne wyzwolenie. Do końca lat 40. XX wieku Ropienka zmagala się z nacjonalistycznymi bojówkami UPA.

Po wojnie w Ropience funkcjonowało 127 odwiertów. Po 1951 roku, na mocy ustaleń w Ustrzyckim Kopalnictwie Naftowym, kopalnia przeszła pod zarząd administracyjny kopalni Wańkowa.

W latach 1954-1986 prowadzone były bardzo popularne szczelinowania hydrauliczne, mające na celu uzdatnienie odwiertów. Stosowano także techniki torpedowania (do 1960 roku).

W kopalni do roku 1990 stosowano system odbudowy ciśnienia „Marietta” (uzdatnienie odwiertów). Wiązało się to z nadwyżkami rzędu 45 tysięcy ton.

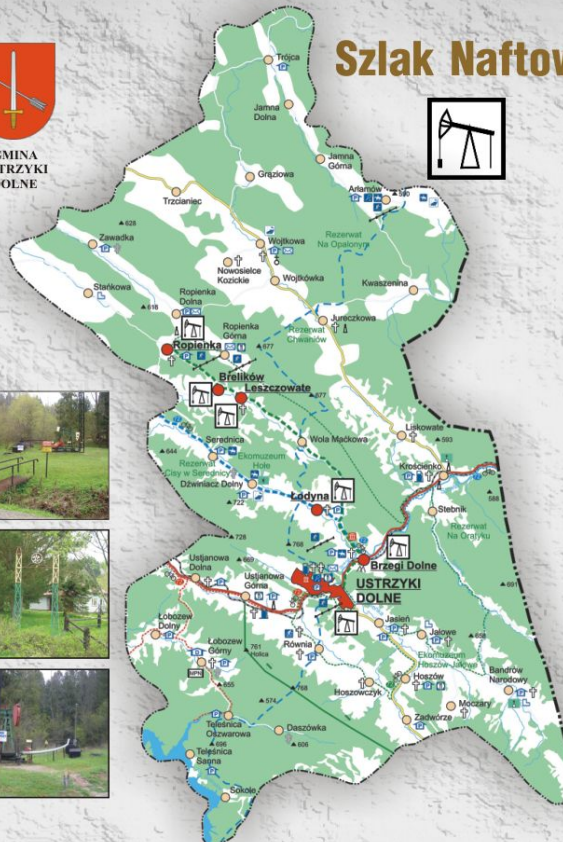
Niestety do 2005 roku zlikwidowano 130 odwiertów. Obecnie w kopalni znajduje się 400 odwiertów, z czego eksploatuje się 208.

GMINA
USTRZYKI
DOLNE

Szlak Naftowy

Na terenie Ustrzyk Dolnych Szlak uwzględnia następujące miejsca: Rynek (tablica informacyjna na deptaku), Izba Regionalna (zbiory w dziale naftowym; ul. 1 Maja 16) oraz ulicę Fabryczną (tablica informacyjna w pobliżu Muzeum Młynarstwa i Wsi).

W Brzegach Dolnych, dwie tablice informacyjne znajdują się przy świetlicy, gdzie dodatkowo można zobaczyć ekspozycję maszyn wydobywczych.

Na trasie Szlaku, tablice informacyjne znajdują się także w: Łodynie, Leszczawatem, Brelikowie oraz Ropience.

Projekt pn. „Szlak Naftowy Jak to z ropą drzewiej bywało” jest zrealizowany przez Karpackie Stowarzyszenie Turystyczno-Kulturalne „Źródła Karpat” w Ustrzykach Dolnych przy współpracy i współfinansowaniu działania przez Burmistrza Ustrzyk Dolnych oraz Bieszczadzkiego Centrum Turystyki i Promocji w Ustrzykach Dolnych.

Projekt współfinansowany przez Fundację PGNiG im. Ignacego Łukasiewicza

**Bieszczadzkie Centrum Turystyki i Promocji
w Ustrzykach Dolnych**

ul. Rynek 16, 38-700 Ustrzyki Dolne

tel. 13 471 11 30, 662 126 104, fax 13 471 16 69

e-mail: cit@ustrzyki-dolne.pl

www.visitustrzyki.pl, www.cit.ustrzyki-dolne.pl

Bieszczadzkie Centrum
Turystyki i Promocji
w Ustrzykach Dolnych

USTRZYKI DOLNE

Szlak Naftowy Jak to z ropą drzewiej bywało

Przebieg szlaku:

Szlak Naftowy – Jak to z ropą drzewiej bywało, rozpoczyna swój bieg w Izbie Regionalnej w Ustrzykach Dolnych, gdzie znajduje się dział kopalnictwa naftowego. Z Izby przechodzimy do Rynku, gdzie umiejscowiona jest pierwsza tablica informacyjna. Z Rynku kierujemy się na ulicę Fabryczną (okolice Muzeum Młynarstwa i Wsi), przy której znajdowały się ustrzyckie rafinerie. Tam też umieszczona jest tablica informacyjna z krótkim opisem historii ustrzyckiego naftownictwa. Z Ustrzyk Dolnych kierujemy się do Brzegów Dolnych, gdzie umieszczone są dwie tablice poświęcone ropie naftowej. Przy świetlicy, oprócz tablic, mieszczą się urządzenia związane z wydobywaniem ropy. Z Brzegów kierujemy się do Łodyny, następnie do Leszczawatego, Brelikowa i Ropienki, gdzie znajdziemy pozostałości oraz wciąż czynne kopalnie i destylarnie. W każdej z wymienionych miejscowości, rozmieszczone są tablice informacyjne oraz słupy z kierunkowskazami. Droga powrotna w kierunku Ustrzyk Dolnych, przebiega trasą z Ropienki do Sierdnicy, poprzez Dźwiniacz Dolny, Łodynę i Brzegi Dolne z powrotem do Ustrzyk. W drodze powrotnej można udać się także trasą główną szlaku Ustrzyki Dolne – Ropienka.

Ustrzyki Dolne

Ustrzyki to miasto nad Strwiążem w zlewni Morza Czarnego. Miejscowość lokowana została w 1509 roku. Ustrzyki zawdzięczają swój najbardziej dynamiczny rozwój, dwóm wydarzeniom. Pierwszym z nich było wybudowanie w latach 1872-1874 linii kolejowej, biegnącej z Budapesztu do Przemyśla oraz XIX wieczna dynamizacja przemysłu naftowego. Pomimo tego, że już wcześniej wydobywano ropę naftową na własne potrzeby, to dopiero powstanie kopalni i rafinerii wpłynęło znacząco na rozwój miasta.

Już w 1887 roku działała na terenie Ustrzyk Dolnych niewielka rafineria firmy „Wiktor Józef i S-ka” i Karola Puertza, przejęta później przez spółkę „Mojżesz Frankel i Gerson Honig”.

W 1896 roku wybudowana została przez M. H. Reicha duża rafineria, którą przejęła następnie firma „Fanto S.A.”. W 1927 roku jej zdolność przerobowa wyniosła 54 000 ton. W rafinerii zatrudnionych było 450 pracowników.

Po I wojnie światowej w kopalnictwie nastąpiło ożywienie. Do pracy w przedsiębiorstwach naftowych przyjeżdżali mieszkańcy z odległych miejscowości. Do osiedli kopalnianych zaczęła napływać ludność polska. Pozytywnym efektem rozwoju przemysłu naftowego było powstawanie zakładów rzemieślniczych, tartaków, obiektów użyteczności publicznej i budowa dróg.

W 1939 roku miasto zostało zajęte przez wojska sowieckie, aby po wybuchu wojny niemiecko-sowieckiej w 1941 roku, przejść pod okupację niemiecką. Podczas obu tych działań, wszelka własność miasta (zakłady, rafinerie) przechodziła z rąk rosyjskich w niemieckie.

W latach 1945-1951 tereny te należały do Związku Radzieckiego, aby wskutek regulacji granic powrócić do Polski. Naftciarze przystąpili do pracy, odbudowując prawie od podstaw przemysł naftowy w tej części Bieszczadów. W Ustrzykach Dolnych, zlokalizowano Ustrzyckie Kopalnictwo Naftowe. Początki były bardzo trudne - brakowało ludzi do pracy i sprzętu. Miasto znajdowało się w opłakanym stanie. Brak odpowiednich kwater, kłopoty z zaopatrzeniem, kiepska jakość dróg - to wszystko nie nastrajało optymizmem. Mimo spartańskich warunków nie brakowało chętnych do pracy.

Powoli zaczęło też kwitnąć życie kulturalne i towarzyskie. Powstał amatorski zespół teatralny, punkt biblioteczny, Klub Sportowy Górnik Ustrzyki Dolne, który zasygnalizował szczególnie jako klub piłkarski. Powstała sekcja narciarska, która rozwinęła się dzięki zaangażowaniu przedsiębiorstwa naftowego w budowę wyciągu narciarskiego. Ustrzyckie Kopalnictwo Naftowe wsparło w dużym stopniu budowę basenu kąpielowego, stadionu sportowego, stacji retransmisji telewizyjnej oraz mostu na Strwiążu. Zakładowa świetlica po remoncie stała się znanym Domem Górnika. Dzięki Ustrzyckiemu Kopalnictwu Naftowemu bujne życie kulturalne kwitło do końca lat 70. XX wieku. W tym też czasie nastąpiła zmiana nazwy z Ustrzyckiego Kopalnictwa Naftowego na Ustrzyckie Przedsiębiorstwo Kopalnictwa Naftowego.

W 1973 roku Ustrzyckie Przedsiębiorstwo Kopalnictwa Naftowego zostało włączone w strukturę Przedsiębiorstwa Kopalnictwa Gazu Ziarnego w Sanoku. Ustrzyki Dolne zaczęły nosić odtąd nazwę Ośrodka Kopalni.

Obecnie, po likwidacji Ośrodka Kopalni, funkcjonujące kopalnie znalazły się w strukturach Ośrodka Kopalni Krosno.

Brzegi Dolne (dawniej: Berehy Dolne)

Wieś położona w dolinie Strwiąża, na północny-wschód od Ustrzyk Dolnych.

Pierwsze próby wydobywania datowane są przed 1866 rokiem i związane z działalnością Anglika sir Johna Richarda Eatona, znanego potentata naftowego z Wielkiej Brytanii. Zainicjował on powstanie 20 szybów, w tym 7 produkcyjnych. Suro-

wiec przetwarzano w rafinerii w Chyrowie. Jego prawą ręką był Mikołaj Giusel.

W 1875 roku kopalnię otworzyła spółka pułkownika Tomasza Winnickiego i inż. Józefa Lenieckiego, absolwenta Szkoły Górniczej w Liege. Kierownictwo nad nią sprawował Winnicki (1881-1883) wraz z Józefem Walterem. Po śmierci T. Winnickiego jego miejsce zajęła wdowa Zydora Winnicka. Z czasem jej spółnikiem został Karol Puret. W zakładzie zatrudniano 31 osób. Pozyskiwano surowiec rafinowano w Ustrzykach Dolnych.

Lata 80. XIX wieku były dla kopalni pomyślne. Rozpoczęto poszukiwania nowych złóż, ale o ich efektach źródła milczą. Na szczęście inwestorzy nie pozostali anonimowi. Wspomniany już wcześniej Mikołaj Giusel pomógł Williamowi Fredercowi Tarnowi w rozwinięciu działalności. Niedługo po tej inwestycji, bo w 1887 i 1888 roku, powstały w Berehach dwie rafinerie Samuela Heniga i Chayesa Sternbächa.

W latach 1891-1896 niezwykle popularnym zabiegiem stało się wykupywanie majątków i ziem pod wykonywanie odwiertów. Nowe pola naftowe pozyskali, m.in. Stanisław Glazor i dr Roman Lenartowicz.

Rozkwit inwestycji przerwał wybuch I wojny światowej. W przemyśle nastąpił zastój. Ogłoszenie niepodległości Polski i ustabilizowanie sytuacji na granicach wschodnich, dały możliwość ponownego zajęcia się wydobywaniem ropy. W latach 20. XX wieku powstały nowe odwierty. Do branży naftowej powrócił Mikołaj Giusel. W 1924 roku nabył od Skarbu Państwa prawa do wierceń w lasach Brusno i Czernina. Powstały pola naftowe "Mikołaj I" i "Wojciech II".

W II Rzeczypospolitej pojawił się nowy, enigmatyczny inwestor - Naegel ze Szwajcarii. Powołał on Polsko-Szwajcarską Naftową Spółkę z siedzibą w Ustrzykach Dolnych. Jej dyrektorem mianował Ormianina Termikowca.

Po 1925 roku na rynek naftowy weszła spółka Hildor, powiązana prawdopodobnie z Naegelem. Nie była to jednak długoterminowa inwestycja. Jeszcze przed Wielkim Kryzysem, spółka Hildor znikła z Berehów.

W wyniku działań wojennych II wojny światowej Berehy Dolne, przeżywały zmiany przynależności państwowej. W latach 1944-1951 miejscowość znalazła się w granicach Związku Radzieckiego. Po zakończeniu wojny i późniejszej rewizji granic, ponownie znalazła się w Polsce, zmieniając nazwę na Brzegi Dolne. W tym samym czasie kopalnie Brzegi i Łodyna połączyły się w jedną spółkę, znaną do dzisiaj pod nazwą Kopalnia Łodyna-Brzegi.

Od początków działalności kopalni w Brzegach Dolnych do 31 grudnia 2012 roku wydobyto ponad 14 344,490 ton ropy.

Łodyna

Wieś położona na północ od Ustrzyk Dolnych w paśmie Gór Słonnych. Łodynę lokowano na prawie włoskim w 1555 roku. Po rozbiorach ziem polskich, wieś przeszła ostatecznie pod panowanie Cesarstwa Austro-Węgierskiego. W 1788 roku na terenie Łodyny powstaje kolonia niemiecka o nazwie Siegenthal.

Pierwsze historyczne relacje, dotyczące samoistnych wycieków ropy, pochodzą z ok. 1840 roku. Surowiec gromadził się płytko pod powierzchnią gruntu, tworząc charakterystyczne „źródła”. Dzięki nim miejscowi mogli w łatwy sposób pozyskiwać surowiec do własnych celów. Wiadomość o roponośności tych terenów nie pozostała bez echa. W 1860 roku powstała tutaj pierwsza w Łodynie kopalnia ropy naftowej, której założycielem i głównym sponsorem był potentat naftowy, Anglik sir John Richard Eaton.

W 1866 roku przedsiębiorstwo rozpoczęła wydobywać cenny surowiec. Początkowo założono 18 studni, z czego 4 były studniami produkcyjnymi. Pozyskaną przy odwiertach ropę przewożono do rafinerii w Chyrowie.

W niedługim czasie, bo już w 1870 roku, zanotowano znaczny wzrost ilości wydobywanej ropy. Ilość szybów zwiększyła się do 22. Jak donoszą historyczne

przekazy geologa Carla Marii Paula, Łodyna prosperowała wyjątkowo dobrze na tle innych prowincjonalnych ośrodków, pomimo rosnącej konkurencji ze strony tańszej, amerykańskiej ropy.

W drugiej połowie XIX wieku kopalnia zatrudniała 2 rzemieślników oraz 8 robotników, nad którymi czuwał kierownik. W 1880 roku Kopalnia Łodyna (zwana Starą lub Kościuszką) miała 4 czynne szyby roponośne.

Lata 80. XIX wieku to czas wielkich zmian oraz nowych inwestycji. Józef Walter przeniósł tu swoją działalność z Berehów Dolnych, zawiązując spółkę naftową z Zydorą Winnicką. Walter wprowadził wiercenia metodą kanadyjską, która stała się specjalnością kopalni w Łodynie. Nawiązał też strategiczną współpracę z holenderską firmą naftową.

W 1906 roku Kopalnia Ropy Łodyna przeszła pod zarządek holenderskiej spółki Nieuve Nederlandsche Maatschappij z Amsterdamu. W 1912 roku zmienił się także właściciel, którym został Stanisław August Glazor.

Wybuch I wojny światowej miał wyniszczający wpływ na górnictwo naftowe w Bieszczadach. Podczas Wielkiej Wojny, Kopalnia Łodyna wielokrotnie zmieniła właściciela. W 1919 roku stała się wreszcie własnością państwa polskiego. Okres międzywojenny przyniósł nadzieję na ożywienie kopalni naftowych. Łodyną zainteresowała się Firma „Polmin”, która uruchomiła odwierty. Niestety, pomimo starań, ciężko było uchronić przedsiębiorstwo od skutków Wielkiego Kryzysu lat 30. Nie pozyskano nowych złóż.

II wojna światowa bezpowrotnie zakończyła okres świetności wielowiekowych tradycji przemysłowych na ziemiach polskich. Okupacja niemiecka i sowiecka skutkowały przechodzeniem tych ziem w obce granice. W 1943 roku powstaje bliźniacza jednostka, zwana Łodyną Nową (działająca do 1984 roku), posiadająca 49 otworów. W lipcu 1944 roku Kopalnię Łodyna połączono z sekcją Kopalni Wańkowa. W 1945 roku znaczna większość zakładów znalazła się po stronie Związku Radzieckiego.

Po burzliwej korekcie granic z 1951 roku, Łodyna wróciła do Polski. Zniszczone wojną wieś była wyludniona, brakowało wykwalifikowanych robotników. Infrastruktura mocno podupadła. Do życia powołano PP Ustrzyckie Kopalnictwo Naftowe, które objęło pieczę nad kopalnią. Powoli rewitalizowano odwierty, wprowadzając nowe rozwiązania techniczne i technologiczne. Po roku 1953 (aż do 1983) powstało 50 nowych odwiertów, z których wydobywano średnio 1-3 tony ropy na dobę. Wobec wizji całkowitego wyeksploatowania zasobów, uzdatnianie wydobywania stało się ambicją państwowej gospodarki. Niestety, wiele z metod speliło na niczym. Efekt przyniosła dopiero pionierska metoda hydraulicznego szczelinowania złoża (1956-1967). W schyłkowych latach 50. XX wieku odnotowano także maksymalne w historii kopalni wydobywanie, wynoszące 11 tysięcy ton rocznie.

W roku 1990 rozpoczęto likwidację części kopalni. W 2001 roku zamknięto 26 otworów. Niemniej jednak kopalnia Łodyna Nowa wciąż jeszcze funkcjonuje. W jej obrębie czynnych jest 35 odwiertów.

Brelików

Właścicielem tych dóbr w XIX wieku był Jakub Holyński (1843 - 1885), a następnie Konstanty Holyński, który w 1885 roku zawarł umowę z inwestorem Mikołajem Giuselem, dotyczącą wydobywania ropy. 16 października 1885 roku M. Giusel przekazał prawa kopalni na rzecz Eugeniusza Jordana. W 1886 roku kopalnię przejęła spółka Wańkowa-Brelików. Przemysłowe wydobywanie ropy datowane jest na 1889 roku.

Pierwsze odwierty powstały w 1894 roku pod nadzorem P. Szczepanowskiego. Średnia głębokość odwiertu wynosiła 304 metry, a roponośności wahała się pomiędzy 5 a 6 baryłkami dziennie. Z końcem I wojny światowej kopalnię przejęła spółka składowa koncernu "Małopolska".